

**Wyrok z dnia 21 kwietnia 1995 r.
II URN 2/95**

Przy ustalaniu prawa do renty inwalidzkiej, okres nieskładkowy dolicza się - zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) w wymiarze nie przekraczającym jednej trzeciej okresów składkowych uwzględnionych w okresie wskazanym w art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Maria Tyszel (sprawozdawca), Sędziowie SN: Maria Mańkowska, Stefania Szymańska,

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 21 kwietnia 1995 r. sprawy z wniosku Czesławy S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. o rentę inwalidzką, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 1 grudnia 1993 r. [...]

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 26 lipca 1993 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił Czesławie S., urodzonej 20 września 1954 r., przyznania renty inwalidzkiej przyjmując, że nie wykazała wymaganych 5 lat okresów składkowych wraz z nieskładkowymi.

W odwołaniu, wniesionym do Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wnioskodawczyni podtrzymała żądanie przyznania renty inwalidzkiej powołując się na swe inwalidztwo i twierdząc, że łącznie z okresami urlopów wychowawczych posiada wymagany staż pracy.

Sąd Wojewódzki, wyrokiem z dnia 1 grudnia 1993 r. w sprawie [...] oddalił odwołanie.

Wyrok ten został zaskarżony rewizją nadzwyczajną przez Ministra Sprawiedliwości, który zarzucając mu, że został wydany z rażącym naruszeniem prawa, w szczególności art. 32 i 33 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) i art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) a nadto z naruszeniem interesu Rzeczypospolitej Polskiej, wnosił o jego uchylenie oraz o uchylenie powołanej wyżej decyzji i przyznanie wnioskodawczyni prawa do renty inwalidzkiej według III grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia od dnia 1 marca 1993 r.

Rozpoznając sprawę Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin zwanej dalej ustawą o z.e.p. (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) renta inwalidzka przysługuje pracownikowi, który:

- 1) jest inwalidą,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia,
- 3) stał się inwalidą w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Uzyskanie prawa do renty jest uzależnione od łącznego spełnienia tych trzech przesłanek z tym, że na podstawie art. 6 ust. 1 i 2 w zw. z art. 45 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) zwanej dalej ustawą o rewaloryzacji, warunek posiadania wymaganego okresu zatrudnienia liczonego łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia uważa się za spełniony, jeżeli pracownik udowodni wymaganą liczbę lat:

- 1) okresów składkowych albo
- 2) okresów składkowych uzupełnionych okresami nieskładkowymi, zgodnie z art. 4 ust. 2 tej ustawy, - w rozmiarze nie przekraczającym jednej trzeciej uwzględnionych okresów składkowych. Przepis art. 6 ust. 2 wskazuje ponadto, w jakich okresach składkowych lub nieskładkowych powinno powstać inwalidztwo, aby uznać za spełniony warunek z wyżej przytoczonego pkt 3 art. 32 ustawy o z.e.p.

Prawidłowo przyjął Sąd Wojewódzki, jak to wynika z uzasadnienia wyroku sporządzonego dla Sądu Najwyższego, że skoro wnioskodawczyni zarówno w dacie zgłoszenia wniosku o rentę inwalidzką, jak i w dacie powstania jej inwalidztwa (bezpornym jest, że inwalidztwo wnioskodawczyni powstało w dniu 30 grudnia 1992 r. w następstwie potrącenia przez samochód) miała powyżej 30 lat życia, to - zgodnie z art. 33 ust. 1 pkt 5 ustawy o z.e.p. - wymagany okres zatrudnienia wynosi 5 lat. Okres ten - w myśl art. 33 ust. 2 ustawy o z.e.p. - powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed: "(...) zgłoszeniem wniosku o rentę inwalidzką, a jeżeli zainteresowany w chwili zgłoszenia wniosku nie pozostaje w zatrudnieniu - przed dniem powstania inwalidztwa".

Ponieważ wnioskodawczyni, w chwili zgłoszenia wniosku o rentę nie pracowała zarówno organ rentowy, jak Sąd Wojewódzki przyjął, że wymagany okres 5 lat zatrudnienia wnioskodawczyni powinien przypadać na ostatnie 10-lecie liczone wstecz od powstania inwalidztwa tj. na przestrzeni od 30 grudnia 1982 r. do 30 grudnia 1992 r. Organ rentowy zaliczył wnioskodawczyni na uprawnienia do renty inwalidzkiej jako składkowe, okresy wykonywania pracy:

od 17.03.1984 do 31.05.1984	2 mies. 25 dni
od 08.05.1990 do 31.12.1990	7 " 14 "
od 07.01.1991 do 30.11.1992	1 rok 10 " 24 "

-----
1 rok 19 mies. 63 dni czyli

2 lata 9 miesięcy i 3 dni oraz okresy urlopu wychowawczego (przerw w pracy spowodowanych opieką nad dzieckiem) jako okresy nieskładkowe:

od 30.12.1982 do 06.03.1984	1 rok, 2 mies. 7 dni
od 01.06.1984 do 31.05.1985	1 " - - czyli

-----
2 lata 2 miesiące i 7 dni

przyjmując, że wnioskodawczyni wykazała 4 lata 11 miesięcy i 3 dni zatrudnienia w ostatnim 10 leciu przed powstaniem inwalidztwa z art. 32 pkt 2 ustawy o z.e.p. Stanowisko to Sąd Wojewódzki uznał za prawidłowe.

W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej zarzucono, że Sąd Wojewódzki błędnie ustalił okres ostatniego dziesięciolecia, w którym wnioskodawczyni powinna wykazać wymagany okres 5 lat zatrudnienia, ponieważ dziesięciolecie to należy liczyć wstecz od ustania zatrudnienia wykonywanego ostatnio przed powstaniem inwalidztwa. Wnioskodawczyni stała się inwalidą od dnia 30 grudnia 1992 r. a ostatni jej okres składkowy (pobierania zasiłku dla bezrobotnych) ustał z dniem 30 listopada 1992 r., czyli wymagany okres 5 lat zatrudnienia (okresów składkowych i nieskładkowych) powinien przypadać od 30 listopada 1982 r. do 30 listopada 1992 r. Wnoszący rewizję nadzwyczajną wyraża też pogląd, że okresy nieskładkowe uwzględnia się - na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji - w wymiarze nie przekraczającym jednej trzeciej wszystkich wykazanych okresów składkowych. Skoro zatem wnioskodawczyni wykazała okresy składkowe w ilości 6 lat, 11 miesięcy i 10 dni (na przestrzeni lat 1973-1992), to na uprawnienia do renty inwalidzkiej należy jej uwzględnić okresy nieskładkowe w wymiarze 2 lat, 3 miesięcy i 24 dni. Zdaniem rewidującego: "Biorąc zatem pod uwagę dziesięciolecie od 30 listopada 1982 r. do 30 listopada 1992 r. i zaliczając mieszczące się w tym dziesięcioleciu okresy składkowe w ilości 2 lat, 9 miesięcy i 3 dni (od 7 marca 1984 r. do 31 maja 1984 r., od 18 maja 1990 r., do 31 grudnia 1990 r. i od 7 stycznia 1991 r. do 31 listopada 1992 r.) oraz okresy nieskładkowe w ilości 2 lat, 3 miesięcy i 5 dni (od 30 listopada 1982 r. do 6 marca 1984 r. i od 1 czerwca 1984 r. do 31 maja 1985 r.) uzyskuje się łączny staż pracy w tym dziesięcioleciu wynoszący ponad 5 lat."

Sąd Najwyższy, w składzie orzekającym podziela pogląd wyrażony przez Ministra Sprawiedliwości, że okres ostatniego dziesięciolecia, o którym mowa w art. 33 ust. 2 ustawy o z.e.p. należy liczyć wstecz od ustania zatrudnienia poprzedzającego powstanie inwalidztwa. Pogląd ten jest zgodny z wieloletnim, ustalonym orzecznictwem, w tym również byłego Trybunału Ubezpieczeń Społecznych, że ostatnim zatrudnieniem w rozumieniu art. 33 ust., 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) jest zatrudnienie, które było faktycznie ostatnim zatrudnieniem przed datą powstania inwalidztwa a okres dziesięciu lat liczy się wstecz od ustalenia tego zatrudnienia. Trudno natomiast zgodzić się z dokonaną przez Ministra interpretacją art. 4 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji stanowiącego, że przy ustalaniu prawa i wysokości świadczeń okresy nieskładkowe uwzględnia się w rozmiarze nie przekraczającym jednej trzeciej uwzględnionych okresów składkowych. Zdaniem wnoszącego rewizję, przy ustalaniu prawa do renty inwalidzkiej okresy nieskładkowe uwzględnia się w wymiarze nie przekraczającym jednej trzeciej okresów składkowych wszystkich wykazanych przez osobę ubiegającą się o to świadczenie, a więc również przy uwzględnieniu okresów składkowych, wykraczających poza okres ostatniego dziesięciolecia, o którym mowa w art. 33 ust. 5 ustawy o z.e.p.

Zdaniem Sądu Najwyższego, taka interpretacja nie znajduje uzasadnienia. Przytoczony wyżej art. 4 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji dotyczy zarówno ustalania prawa do świadczeń, jak i ich wysokości i nie może być rozpatrywany z pominięciem art. 6

określającego szczegółowe zasady ustalania prawa do świadczeń. Art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o rewaloryzacji, wskazując zasady ustalania prawa do emerytury stanowi, że warunek posiadania wymaganego okresu zatrudnienia liczonego łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia uważa się za spełniony, jeżeli pracownik udowodni określoną liczbę lat okresów składkowych uzupełnionych okresami nieskładkowymi - w rozmiarze nie większym niż określony w art. 4 ust. 2 tejże ustawy. Przy ustalaniu prawa do renty inwalidzkiej ust. 2 art. 6 ustawy o rewaloryzacji przewiduje odpowiednie stosowanie tej zasady. W przekonaniu orzekającego składu Sądu Najwyższego oznacza to, że przy ustalaniu prawa do renty inwalidzkiej warunek posiadania wymaganego okresu zatrudnienia liczonego łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia uważa się za spełniony wówczas, gdy pracownik udowodni ilość wskazanych w art. 33 ustawy o z.e.p. lat okresów składkowych, uzupełnionych okresami nieskładkowymi w wymiarze nie większym, niż jedna trzecia okresów składkowych uwzględnionych, [...]. Uwzględnienie natomiast okresów nieskładkowych w wymiarze ustalonym w stosunku do wszystkich okresów składkowych, w tym również nie mających wpływu na powstanie prawa do renty inwalidzkiej (wykraczających poza dziesięcioletni okres wskazany w art. 33 ust. 2 ustawy o z.e.p.) powoduje, że nie jest zachowany, zawarty w tym przepisie, jeden z warunków powstania prawa do tego świadczenia, a mianowicie: wykazanie wymaganego okresu "zatrudnienia", czyli okresów składkowych i nieskładkowych w określonym czasie.

Zdaniem Sądu Najwyższego, ani treść art. 6 ust. 1 pkt 2 w związku z ust. 2 ustawy o rewaloryzacji, ani jej art. 4 ust. 2 nie wskazują na to, by przy ustalaniu prawa do renty inwalidzkiej ustawodawca wprowadzając te przepisy miał inny zamiar. Treść art. 4 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji wyraźnie wskazuje, że celem wprowadzenia tego przepisu było ograniczenie możliwości uwzględniania przy ustalaniu prawa do świadczeń i ich wysokości, okresów nieskładkowych, w porównaniu z zasadami uwzględniania okresów równorzędnych z zatrudnieniem i zaliczalnych do okresów zatrudnienia, wynikającymi z ustawy o z.e.p. i wykładnia art. 6 ust. 2 tej samej ustawy nie może być sprzeczna z tą intencją ustawodawcy.

Skoro zatem wnioskodawczyni, w ostatnim dziesięcioleciu przed ustaniem ostatniego okresu składkowego (okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych), tj. w okresie od 30 listopada 1982 r. do 30 listopada 1992 r. wykazała 2 lata, 9 miesięcy i 3 dni okresów składkowych (jak to wskazano w uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej), to na prawo do renty inwalidzkiej można jej uwzględniać - zgodnie z omówionym wyżej art. 6 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji - okres nieskładkowy w wymiarze nie przekraczającym jednej trzeciej tego okresu, a więc 1 rok, 1 miesiąc i 1 dzień. Łącznie, w tym dziesięcioleciu wnioskodawczyni posiada jedynie 3 lata, 10 miesięcy i 4 dni zamiast wymaganych art. 33 ust. 1 pkt 5 ustawy o z.e.p., 5 lat tych okresów.

Tak więc wnioskodawczni pomimo bezspornego inwalidztwa nie spełniają warunków do uzyskania prawa do renty inwalidzkiej, a wyrok Sądu Wojewódzkiego, pomimo błędnego uzasadnienia, odpowiada prawu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do uwzględnienia rewizji nadzwyczajnej i z mocy powołanych przepisów oraz art. 421 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

=====